

Podsekretarz Stanu

BM-I.0520.1.2022

Pan

Tomasz Grodzki

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na treść oświadczenia złożonego przez senatora Andrzeja Pająka podczas 34. posiedzenia Senatu RP w dniu 16 grudnia 2021 r. dotyczącego zmian wprowadzanych przez ustawę z dnia 28 maja 2021 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090, zwana dalej: „ustawą nowelizującą”) w stosunku do ławników, uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Ustawa nowelizująca zmieniła m.in. ustawę z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, z późn. zm., zwana dalej: „ustawą anty-COVID”). Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 – obowiązującym od 3 lipca 2021 r., w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm., zwanej dalej: „k.p.c.”) w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. W art. 6. ust. 1. ustawy nowelizującej wskazano, że powyższy przepis stosuje się również do postępowań rozpoznawanych według k.p.c., wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ponadto określono, że sprawy, które przed dniem wejścia w życie tej ustawy sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego,

któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy w danej instancji (art. 6 ust. 2 ustawy nowelizującej).

Celem wprowadzenia tej regulacji było usprawnienie postępowań sądowych, aby realnie zagwarantować obywatelom ich konstytucyjne prawo do sądu, którego elementem jest również zasada rozpoznawania spraw bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; w przedmiocie szybkości postępowania także – art. 6 k.p.c.). Zważyć należy na okoliczność, że stan epidemii w Polsce w sposób negatywny odbił się na liczbie spraw rozpoznawanych w sądach. Wpływ na to miało nie tylko odwoływanie rozpraw, z czym mieliśmy do czynienia w pierwszym okresie po ogłoszeniu stanu epidemii, ale także trudności z obsadzeniem składu sądu, który to problem potęguje się w składach wieloosobowych. Podkreślić należy, że ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072, z późn. zm.) w art. 47b wprowadza jako zasadę ustrojową niezmienność wylosowanego składu orzekającego. Brak możliwości zmiany kolegiального składu orzekającego daje się znacząco odczuć w przypadku choroby jednego z członków składu lub konieczności odbywania przez niego kwarantanny, co w okresie wzmożonej liczby zachorowań nie należało do rzadkości. Konsekwencją konieczności odraczania rozpraw w takich sytuacjach jest przedłużanie się rozpoznania spraw w sądach, czego skutki odczuwają przede wszystkim strony postępowania. Nie jest to zarzut kierowany pod adresem ławników, sytuacja ta dotyczy również składów, w których udział biorą wyłącznie sędziowie zawodowi. Niemniej okoliczność, że prawdopodobieństwo przestoju w rozpoznaniu sprawy, związane z chorobą lub kwarantanną jednego z członków składu sądu wzrasta wraz ze zwiększeniem liczby osób w nim zasiadających jest obiektywna i niezaprzeczalna. Ograniczenie liczby członków składu orzekającego minimalizuje to ryzyko. Jedynie w przypadku sprawy szczególnie zawiłej lub mającej charakter precedensowy prezes sądu został wyposażony przez ustawodawcę w uprawnienie do zarządzenia rozpoznania sprawy w składzie trzech sędziów. Ponadto przewidziany przez ustawodawcę okres obowiązywania art. 15zsz¹ ustawy anty-COVID powinien umożliwić wyjście z zaległości, które powstały na skutek ograniczonych możliwości funkcjonowania sądów.

Trzeba także stanowczo podkreślić, że w obowiązującym stanie prawnym udział ławników w procesie orzekania nie został wyeliminowany w ogóle, a jedynie od dnia wejścia w życie ww. ustawy, tj. od 3 lipca 2021 r. doznaje ograniczeń w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. w pierwszej i drugiej instancji, które to sprawy obecnie rozpoznawane są przez sąd w składzie jednoosobowym. Tymi sprawami są sprawy ze stosunków rodzinnych oraz sprawy z zakresu prawa pracy taksatywnie wymienione

w art. 47 § 2 k.p.c. Poza tym trzeba wyraźnie podkreślić, że zmiana ww. przepisu nie różnicuje kolegiálnego składu sądu, w zależności od tego, czy zasiadają w nim trzej sędziowie zawodowi, czy też sędzia zawodowy oraz ławnicy. Obecnie bowiem w sprawach odwoławczych rozpoznawanych w sądach okręgowych i sądach apelacyjnych zamiast trzech sędziów zawodowych orzeka jeden sędzia zawodowy. Tak samo jest chociażby w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Należy zatem stwierdzić, że prezentowana zmiana dotyka w takim samym stopniu sędziów zawodowych, jak i sędziów społecznych – ławników.

Wypada przy tym zaznaczyć, że opisana nowelizacja ma charakter epizodyczny i będzie stosowana jedynie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich. Stan epidemii na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. (Dz. U. poz. 491 z późn. zm.) na czas nieoznaczony. Zgodnie z art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 z późn. zm.) stan epidemii odwołuje, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej – na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego. W związku z powyższym Minister Sprawiedliwości nie posiada kompetencji do określania wytycznych dotyczących jego obowiązywania bądź też znoszenia. Poza tym należy podkreślić, że rozważania dotyczące zmian lub uchylecia przepisów wprowadzonych na czas epidemii nie mogą być dokonywane w oderwaniu od aktualnej dynamicznej sytuacji epidemicznej w kraju związanej z pojawieniem się nowego wariantu koronawirusa, a w związku z tym kolejną falą zachorowań.

Z poważaniem –

Katarzyna Frydrych

/podpisano elektronicznie/